NURMIJÄRVI
Helsingintien varren asemakaavamuutosalueen arkeologinen inventointi 2025

Juuso Koskinen

MIKROLIITTI Oy
PIENI TEHOKAS TERÄVÄ
ARKEOLOGISET TUTKIMUKSET
TAIDOLLA VUODESTA 1988

Tilaaja: Nurmijärven kunta

Sisältö

Perustiedot **2**
Kartat **3**
Inventointi **3**
Tulos **4**
Lähteet **4**
Kuvia tutkimusalueen maastosta **5**
Tutkimusalue vanhoilla kartoilla **6**

Kansikuva: Tutkimusalueen kaakkoisnurkka luoteeseen kuvattuna. Etualalla Aleksis Kiven tie.

Perustiedot

Alue: Noin 1,9 ha laajuinen asemakaavamuutosalue Nurmijärven Helsingintien ja Aleksis Kiven tien risteyksen länsipuolella.

Tarkoitus: Selvittää alueen muinaisjäännökset ja muut suojeltavaksi katsottavat arkeologiset jäännökset.

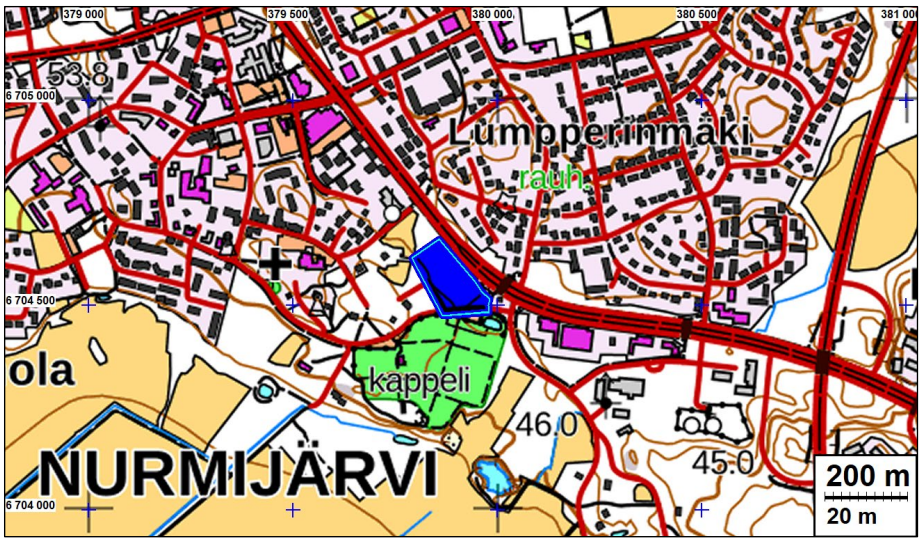
Maastotyö: 28.8.2025

Tilaaja: Nurmijärven kunta

Tutkimukset: Asemakaavamuutosalueen kohdalla ei tiettävästi aikaisempia arkeologisia tutkimuksia

Tekijä: Juuso Koskinen

Tulos: Asemakaavamuutosalueella ei ole muinaisjäännöksiä tai muita arkeologisesti suojeltavia jäännöksiä.

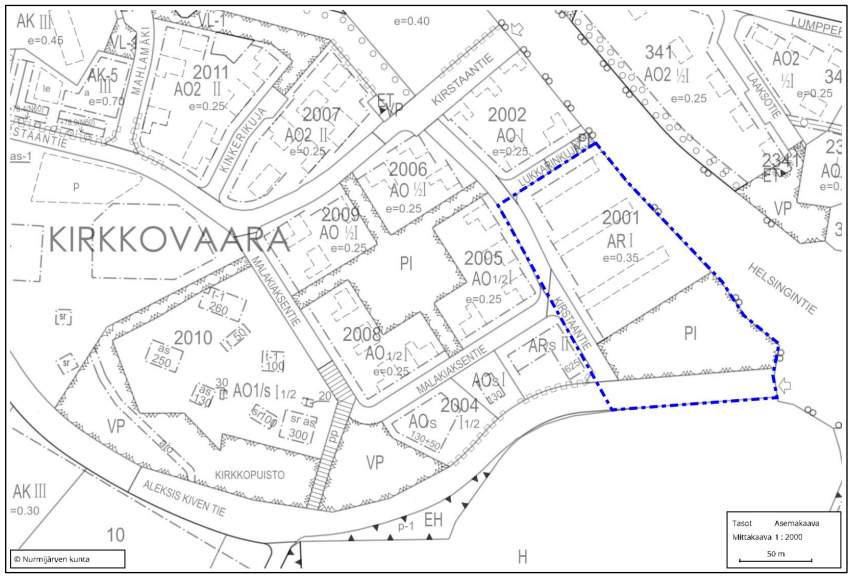

Tutkimusalue kartassa sinisellä.

Muita tietoja: Koordinaatit ja kartat ovat ETRS-TM35FIN- ja N2000-järjestelmissä. Taustakartat ja ilmakuvat ovat MML:n aineistoista 8/2025, ellei toisin mainittu. Muinaisjäännösrekisteri on tarkastettu 8/2025. Valokuvia ei ole talletettu mihinkään viralliseen arkistoon, eikä niillä ole mitään kokoelmatunnusta. Valokuvat ovat digitaalisia, ja ne ovat tallessa Mikroliitti Oy:n palvelimella. Kuvaaja: J. Koskinen.

Kartat

Tutkimusalue kartoissa sinisellä. Alempana kartta suunnitellusta asemakaavasta.

Inventointi

Nurmijärven kunta tilasi Mikroliitti Oy:ltä Helsingintien varressa sijaitsevan asemakaavamuutoksen alueen arkeologisen inventoinnin. Juuso Koskinen teki inventoinnin maastotyön 28.8.2025, tutkimuksen kannalta normaaleissa olosuhteissa.

Noin 1,9 ha laajuinen tutkimusalue sijaitsee Aleksis Kiven tien ja Helsingintien risteyksen länsipuolella. Alueen maastoa ei ole tiettävästi aikaisemmin arkeologisesti tutkittu. Maarit Suni on inventoinut Nurmijärven kunnan muinaisjäännökset 1975 ja Johanna Seppä 2006, mutta ei ole tietoa ovatko he liikkuneet inventoinneissaan nyt tutkitulla asemakaavamuutoksen alueella. Alueelta ei tai sen reunamilta ei tunneta arkeologisia suojelukohteita, eikä minkään muunkaan tyyppisiä muinaisjäännösrekisterin kohteita.

Tutkimusalue on kokonaan entistä peltomaata, joka on metsittynyt ja pusikoitunut. Koillisessa, tien varressa, on niittyä. Maastonmuodoiltaan alue on hyvin tasainen ja piirteetön. Alueen korkeus on 65–65,5 m mpy, joten se on noussut muinaisesta Itämerestä noin 9000 eaa tienoilla. Korkeustasonsa puolesta alueella voisi periaatteessa olla tuon aikaisten pyyntikulttuurien rantasidonnaista asutusta, mutta tasaiseen maastoon on

tuskin muodostunut asuttavaa rantaa. Noustuaan merenpinnan yläpuolelle alava maa on ollut aluksi vetistä, ja kun se on kuivunut asuinkelpoiseksi, on merenranta vetäytynyt jo kauas alueelta. Lisäksi alue on noussut Itämerestä aikana, jolloin nykytiedon mukaan ihmisasutusta on ollut vasta Itäisessä Suomessa Pohjois- ja Etelä-Karjalassa ja Pohjois-Suomessa Utsjoella. Meren vetäytymisen jälkeen lähin vesistö on ollut Nurmijärvi, jonka vesistönlaskuja edeltänyt ranta on ollut tutkimusaluetta lähimmillään noin 300 m päässä etelässä.

Inventoinnin valmistelutyössä katsottiin aluetta kuvaavia vanhoja karttoja: vuonna 1692 laadittu maakirjakartta, vuonna 1726 mittaukseen perustuva tiluskartta, vuosina 1776–1805 laadittu kuninkaan kartta, 1840-luvulla laadittu pitäjänkartta, 1870–1871 mittaukseen perustuva senaatin kartta sekä peruskarttoja ja ilmakuvia 1946 vuodesta eteenpäin.

Kartoille ei ole merkitty tutkimusalueen kohdille mitään arkeologisesti merkittävää. Nykyisen Aleksis Kiven tien kohdalla kulkeva tie on merkitty 1840-luvulla laaditulle pitäjänkartalle, ja sitä ennen seudun kylien välinen tie lienee kulkenut etelämpänä, jossa 1726 tiluskartalla näkyy Pukkilan talotontilta kartan aikaiselle kirkolle kulkeva peltojen välinen suora käytävä. Tutkimusalueen kohdalla oleva Aleksis Kiven tien linjaus ei siis todennäköisesti ole peräisin keskiajalta tai uuden ajan alusta, joten tien vanhat kerrostumat eivät olisi muinaisjäännöksiä tai muita arkeologisesti suojeltavia jäännöksiä, jos sellaisia olisi nykyisen tien alla säilynytkään. Tutkimusalueen ilmalaserkeilausmallissa ei näy myöskään mahdollisia käytöstä poistuneita tierakenteita aikaisemmista linjauksista, eikä sellaisia nähty maastotarkastuksessakaan.

1946 ilmakuvassa näkyy alueen kaakkoisnurkalla rakennus, joka 1965 ilmakuvassa näyttää raunioituneen. Rakennuksen jäännöksellä tai sen asumisesta jääneillä löytöaineistoilla ei ole arkeologisessa mielessä suojelullista merkitystä, jos niitä paikalla on. Rakennuksen kohta oli maastossa tiheästi pusikoitunut, eikä sitä tutkittu. Kummassakin ilmakuvassa muu tutkimusalue on kokonaan viljelyssä olevana peltona.

Tutkimusalueen maasto käytiin tarkastamassa, vaikka arkistoselvityksen perusteella voitiin jo todeta, että arkeologisesti suojeltavat jäännökset sen alueella olisivat hyvin epätodennäköisiä. Yllättävä rautakautinen paikka olisi voinut olla mahdollinen. Tien varresta olisi saattanut löytyä esinelöytöjä, jotka olisivat voineet antaa ajoittavaa tietoa siitä, milloin tielinja on tullut käyttöön. Metallinilmaisinta käytettiin ja pintahavaintoja tehtiin kaikkialla alueella, siellä, missä se oli kasvuston puolesta mahdollista. Etenkin eteläreunassa olevaa tienvartta tutkittiin metallinilmaisimella, sekä muutamin koepistoin, mutta mitään löytöjä tai suojeltaviin arkeologisiin jäännöksiin viittaavia havaintoja ei saatu. Koepistoissa näkyi päällimmäisenä entisen pellon normaalinpaksuinen kyntökerros, jonka alta alkoi puhtaalta vaikuttanut hiekka.

Tulos

Tutkimusalueella ei ole arkeologisesti suojeltavia jäännöksiä.

23.9.2025, Juuso Koskinen, Mikroliitti Oy

Lähteet

Alanen, T. & Kepsu, S. 1989: Kuninkaan kartasto Suomesta 1776–1805. SKS.

Forssell, L. 1692. Geometrisk Aftriningh öfwer Nurmijerfwi by I Borgo Lähn och Nurmijerfwi Sochn. Kansallisarkistolla: B33i:5/1-2.

Giöker, A. 1724. Geometrisk Charta öfwer Nurmijärfwe byes ägor. Kansallisarkistolla:B33i:5/3-5.

Nurmijärven pitäjänkartta. 1840-luku. Maanmittauslaitos.

Peruskartat. 20403 03, 1957, 1961. Maanmittauslaitos.

Senaatin kartta. Rivi X, lehti 29, 1870-1871. Maanmittauslaitos.

<u>Kuvia tutkimusalueen maastosta</u>

Vasemmalla: Tutkimusalue kuvattuna kaakkoisnurkalta luoteeseen. *Oikealla:* Vuoden 1946 ilmakuvassa näkyvän rakennuksen kohta alueen kaakkoisnurkalla. Kuva länteen.

Vasemmalla: Tutkimusalue kuvattuna lounaisnurkalta itään. *Oikealla:* Tutkimusalueen koillisreunaa Helsingintien varressa, jossa avoin maasto oli niittykasvuston peittämää.

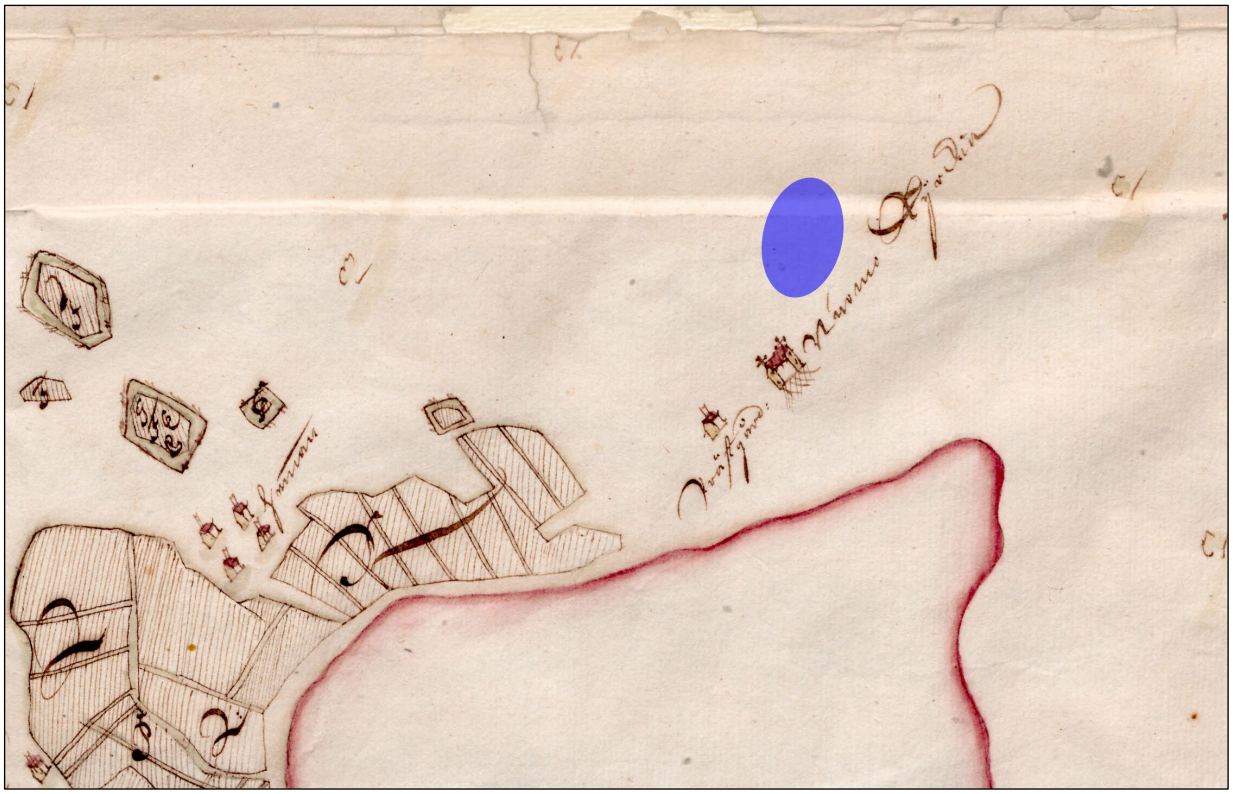

Vasemmalla: Tutkimusalue kuvattuna pohjoisnurkalta kaakkoon. *Oikealla:* Verrattain avoimempaa metsämaastoa tutkimusalueen pohjoisosassa.

Tiheäkasvuista metsämaastoa alueen keskellä.

Tutkimusalue vanhoilla kartoilla

Tutkimusalueen arvioitu sijainti vuonna 1692 laaditulla kartalla. Kartan laatimisvuonna valmistunut kirkko on sijainnut nykyisen hautausmaan alueella, eli tutkimusalueen lounaispuolella, mahdollisesti noin nykyisen Aleksis Kiven tien ja Pappilantien risteyksen tienoilla. Kirkko purettiin huonokuntoisena vuonna 1793, eli samana vuonna, kuin nykyinen kirkko otettiin käyttöön. Nykyinen kirkko sijaitsee tutkimusalueelta noin 350 m länteen.

Tutkimusalueen sijainti vuonna 1726 tehtyyn mittaukseen perustuvalla kartalla. Tutkimusalue paikantuu peltomaiden reunamille. 1793 purettu kirkko on merkitty kartalle tutkimusalueelta lounaaseen. Kirkolta rantaan johtava viivamerkintä näyttäisi kartalle merkityn topografian perusteella kulkevan mahdollisesti noin nykyisen Pappilantien linjalla. Tutkimusalueen eteläreunalla kulkevaa nykyistä Aleksis Kiven tietä ei ole merkitty karttaan, mutta nuolen kohdalla on peltojen välissä käytävä, kirkolta kaakkoon Pukkilan (Påckila) talotontille. Seudun kyliä yhdistävä tie lienee siis kulkenut kartan laatimisaikaan tässä kohtaa, jossa yhteys talotontin ja kirkon välillä on lyhimmillään.

Tutkimusalueen kohta 1840-luvulla laaditulla pitäjänkartalla. Sen kohdalle on merkitty peltoa, metsää ja niittyä, ja eteläreunalle nykyisin Aleksis Kiven tienä tunnettu tie.

Tutkimusalueen kohta vuosien 1870-1871 mittaukseen perustuvalla senaatin kartalla. Siihen on merkitty peltoa, etelässä olevan tien lisäksi.

Vuonna 1946 otettu ilmakuva, joka on Maanmittauslaitoksen asemoima. Tutkimusalue on suurimmaksi osakseen viljelykäytössä olevaa peltomaata. Kaakkoisnurkassa on yksi maatilan rakennuksista.